

Рад за примљен: 10.05.2022. године
Рад прихваћен: 25.05. 2022. године

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКЕ ОБУКЕ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ПРИПАДНИКА МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА 1992-2022

Др Николина Грбић Павловић¹

Апстракт: Опредељење Министарства унутрашњих послова Републике Српске од самог његовог настанка су школовани и обучени полицијски службеници. Тако је Одлуком Владе Републике Српске 1992. године основана Средња школа унутрашњих послова. Основна дјелатност ове основне организационе јединице тадашњег Министарства унутрашњих послова Републике Српске била је школовање и стручно оспособљавање кадрова за обављање полицијских послова и задатака. Кроз 30 година свог постојања организациона јединица која се бавила образовањем, обучавањем, стручним усавршавањем и специјализацијама у одређеним областима мијењала је своје називе и организациону структуру. Ипак, мисија ове организационе јединице је увијек била иста – имати школован и обучен кадар за обављање свих полицијских послова и задатака. У овом раду ауторка ће приказати развој специјалистичког и стручног усавршавања припадника Министарства унутрашњих послова Републике Српске кроз 30 година постојања ове значајне дјелатности.

Кључне ријечи: специјалистичка обука, стручно усавршавање.

УМЈЕСТО УВОДА

С обзиром на то да је саставни дио сваке професије стручно образовање, односно стицање комплексних знања, вјештина, навика и вриједности које су неопходне за њено успјешно обављање Министарство унутрашњих послова Републике Српске (у даљем тексту: Министарство) од

¹ Министарство унутрашњих послова Републике Српске, e-mail: nikolina.grbic-pavlovic@education.muprs.org

свог формирања 1992. године, организовало је полицијско образовање, обуку, стручно усавршавање и различите видове специјализација. Цјеложивотно обучавање запослених у полицијским структурама нарочито је значајно управо због сталних промјена врста криминалитета и нових изазова у очувању безбједности у сваком друштву.

У теорији, као и у пракси, функција стручног усавршавања и специјализације полицијских службеника, означава се различитим појмовима: обука, тренинг, учење, образовање, стручно усавршавање и развој запослених (Види шире: Кулић, Милошевић, 2012:166). Обука за обављање полицијске службе може да се одвија прије ступања у службу, на почетку службе и током читаве службе и има за циљ практично учење вјештина потребних за обављање полицијских послова уз усвајање одређених теоријских садржаја. Специјализовано професионално усавршавање представља учење конкретних практичних вјештина и уско специјализованог обима теоријског знања (види шире: Никач и др., 2012:38).

Законом о полицији и унутрашњим пословима² регулисано је да Министарство организује и врши полицијску и стручну обуку запослених, обуку понављања знања, као и друге обуке за потребе правних и физичких лица (члан 149. став 1). Надаље, у ставу 2 тог члана наводи се да полицијску обуку и стручну обуку врши надлежна управа у чијем саставу су Јединица за основну полицијску обуку – Полицијска академија и Јединица за стручну обуку. Чланом 153 овог Закона прописано је да је полицијски службеник дужан да се стручно оспособљава и усавршава на начин да учествује у образовним активностима на курсевима и семинарима.

Питања која се односе на садржај и начин вршења стручне обуке регулисана су Правилником о садржају и начину вршења стручне обуке у Министарству³. Овим Правилником је регулисано да је стручна обука процес усвајања нових знања, вјештина и ставова са циљем стручног и специјалистичког оспособљавања полицијских службеника. Ова врста обуке врши се у складу са потребама Министарства кроз курсеве и друге облике стручног и специјалистичког усавршавања.

С друге стране, Правилником о стручном усавршавању полицијских службеника⁴ прописани су циљеви стручног усавршавања, облици стручног усавршавања, израда наставних планова и програма, начин реализације, вредновање обука и вођење евиденција стручног усавршавања. Стручно усавршавање полицијских службеника врши се континуирано кроз сљедеће облике: редовну обуку, семинаре, студијске посјете, савјето-

² Закон о полицији и унутрашњим пословима („Службени гласник РС“, број 57/16).

³ Правилник о садржају и начину вршења стручне обуке („Службени гласник РС“, број 21/17).

⁴ Правилник о стручном усавршавању полицијских службеника („Службени гласник РС“, број 61/14 и 40/15).

вања, научностручне скупове, трибине, додатну обуку и друге облике стручног усавршавања.

Под редовном обуком полицијских службеника подразумејева се обука која је усмјерена на унапређивање знања, вјештина и ставова у обављању редовних послова и задатака који су у надлежности Министарства. Програм редовне обуке се реализује кроз два облика стручног усавршавања и то: основни програм (теоријски и практични дио) и усмјерени програм који је обавезан за одређене циљне групе, попут нпр. саобраћајне полиције. Додатна обука је обука која је намијењена исправљању одређених недостатака који су уочени у току годишње провјере знања, али и ради побољшања рада у одређеним областима.

У односу на приједлоге свих организационих једница Министарства, те у односу на новине у законским и подзаконским рјешењима у области обављања унутрашњих послова и задатака, врши се анализа потреба за одређеном врстом обуке на основу које се идентификују теме, као и врста стручног оспособљавања и обуке које ће се реализовати током године.

Развој специјалистичке обуке и стручног усавршавања у Министарству унутрашњих послова 1992–2022.

Формирањем Министарства, 1992. године основана је Средња школа унутрашњих послова чија је основна дјелатност била школовање и стручно оспособљавање кадрова за обављање послова полицајца – техничара, кроз редовно четворогодишње школовање, као и организовање курсева за лица из грађанства која су се оспособљавала за полицајце опште намјене. Током 1994. године формиран је Центар за образовање кадрова унутрашњих послова чија је намјена била слична као и у претходном периоду. Значајнији организациони напредак учињен је оснивањем Школског центра Министарства, али и Више школе унутрашњих послова (1995). Школски центар Министарства у својој надлежности тада је имао Средњу школу унутрашњих послова (Види шире: Миладиновић, Миросавић, Марковић: 39–63) и новоформирану Вишу школу унутрашњих послова (Види шире: Јовичић: 9–20).

У реализацији Оквирног споразума о реконструкцији полиције Републике Српске и Мадридске декларације, на основу Одлуке Владе Републике Српске 1999. године формирана је Полицијска академија. Дјелатност Полицијске академије је било стручно усавршавање и оспособљавање полазника за вршење послова полицајца (у једногодишњем трајању), али и извођење специјалистичких обука, понављања знања и вјештина за потребе Министарства и других институција. Када су у питању специјалистичке обуке и стручно усавршавање које се не односи на стицање основ-

них знања за полицијца – техничара, од 1992. до 1999. године, реализовали су се различити специјалистички курсеви као што су: Курс криминалистичке технике, Курс дактилоскопије, Курс за безбједност саобраћаја и вршење увиђаја саобраћајних незгода, Курс за пограничне полицајце, Семинар за руководне раднике Министарства и други.

Табела 1. Специјалистички курсеви (1992-1999)

Назив Курса	Година реализације	Број курсева	Број полазника
Курс криминалистичке технике	1992,1994, 1998, 1999	4	143
Курс дактилоскопије	1995	1	8
Курс за пограничне полицајце	1993	1	150
Курс за безбједност саобраћаја и вршење увиђаја саобраћајних незгода	1995, 1997	3	113
Семинар за руководне раднике Министарства	1994, 1997	2	58

У периоду од 1999. до 2002. године велики број курсева и семинара за припаднике Министарства одржан је у организацији различитих међународних субјеката, попут *ICITAP* и *IPTF*. Курсеви које су реализовали ови међународни субјекти су бројни, а неки од њих су: Курс за ватрену обуку, Специјалистички курс за израду фото-робота, Курс за борбу против кријумчарења дрога, Курс за борбу против организованог криминалитета, Курс за инструкторе у настави, Курс за крвне деликте, Руководјење полицијом у кризним ситуацијама, Курс за обраду мрља крви, Курс за контролу масе, Курс прве помоћи, Рад полиције у заједници и многи други.

Табела 2. Курсеви одржани од стране међународних субјеката (1999–2002)

Носилац активности	1999.		2000.		2001.		2002.	
	Број курсева	Број полазника	Број курсева	Број полазника	Број курсева	Број полазника	Број курсева	Број полазника
ICITAP	13	335	5	212	-	-	2	68
IPTF	9	437	5	94	9	411	5	96

Оснивањем Полицијске академије 1999. године па све до 2011. године послови и задаци који су се односили на организацију и реализацију специјалистичких обука и стручног усавршавања запослених у Министарству обављани су у оквиру појединачних радних мјеста у Полицијској академији. Од 1999. године до 2008. године ови послови су обављани у оквиру једног радног мјеста под називом координатор за основну и специјалистичку обуку, а од 2008. до 2011. године у оквиру два радна

мјеста и то: координатор за специјалистичку обуку и инспектор за основну и специјалистичку обуку. Као и у претходном периоду, специјалистичке обуке и друге видове стручног усавршавања реализовали су већином запослени наставници са Полицијске академије, Више/Високе школе унутрашњих послова, али и други припадници Министарства чије су уже специјалности рада биле везане за проблематику одређених наставних садржаја. Реализовали су се различити курсеви из области безбједности саобраћаја и вршења увиђаја, курсеви из области информатике са различитим нивоима знања, курсеви у области руковођења, различити курсеви везани за стицање нових вјештина полицијских службеника, као и бројни курсеви из различитих области откривања криминалитета. Само током 2011. и 2012. године реализован је велики број курсева под називом „Информатичка обука припадника МУП РС“ током којих је обучено 3.935 полазника.

Табела 3. Специјалистички курсеви и семинари (1999–2011)

Година реализације	Број реализованих курсева	Број полазника
1999.	4	215
2000.	3	211
2001.	6	154
2002.	6	149
2003.	4	118
2004.	9	219
2005.	9	321
2006.	14	431
2007.	11	307
2008.	7	237
2009.	15	566
2010.	16	468
2011.	9	538

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству од 11. 5. 2012. године у оквиру тадашње Управе за полицијско образовање први пут формирана је посебна организациона јединица под називом Одјељење за стручно усавршавање. Дјелатност овог Одјељења је била организовање, спровођење, координирање и контрола свих облика стручног усавршавања припадника Министарства, али и запослених у другим државним органима, другим правним лицима и физичким лицима. Поред тога, ово Одјељење је било задужено за давање иницијатива и приједлога за израду наставних планова и програма стручног усавршавања, пружање стручне помоћи у спровођењу обука на терену, вршење провјера и оцјењивања стручне оспособљености полицијских

службеника, припадника агенција за обезбјеђење личности и објеката, као и за организацију, спровођење и координирање практичне наставе и стручне праксе кадета основне полицијске обуке Полицијске академије и студената Високе школе унутрашњих послова. Ово Одјељење је имало начелника Одјељења, седам инспектора за стручно усавршавање, једног наставника за општефизичку припрему и прву помоћ, једног наставника за обуку у управљању моторним возилом и полицијску вожњу и једног вишег стручног сарадника за планирање и аналитичке послове. Ова организациона јединица бавила се специјалистичким обукама и стручним усавршавањем све до 2017. године.

Табела 4. Специјалистички курсеви и семинари (2012-2017)

Година реализације	Број реализованих курсева	Број полазника
2012.	22	455
2013.	11	393
2014.	28	1.857
2015.	26	1.687
2016.	29	1.452

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у МУП РС из 2017. године значајно је унапријеђен положај стручног обучавања припадника Министарства⁵. Од тада до данас за извођење специјалистичких обука и стручног усавршавања, понављања знања за потребе Министарства, а али и за потребе других институција, правних и физичких лица задужена је Управа за полицијску обуку у којој је систематизована Јединица за стручну обуку са њена два одјељења и то: Одјељење за специјалистичку обуку и Одјељење за стручно усавршавање. Основну полицијску обуку првог нивоа и даље врши Јединица за основну обуку – Полицијска академија чија је основна дјелатност оспособљавање полазника за вршење послова полицајаца.

Јединица за стручну обуку⁶ врши специјалистичко и стручно усавршавање за потребе полицијским службеника и других запослених у Министарству, као и запослених у другим институцијама, као и за потребе правних и физичких лица. Ова Јединица планира и организује активности стицања знања и вјештина за успјешно обављање одређеног посла или активности, усмјерава стицање специфичних знања, вјештина и техника потребних за конкретан посао и за подизање успјешности у његовом обављању. Контролише начин и квалитет реализације редовне и других видова обуке, врши провјеру знања и стручне оспособљености поли-

5 Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у МУП РС број С/М-020-73/17 од 13.3.2017. године

6 Исто.

цијских службеника, организује и контролише рад органа унутрашње службе у Управи за полицијску обуку, те се стара о спровођењу прописаног унутрашњег реда и обезбјеђења. О реализованим специјалистичким обукама и другим видовима стручног усавршавања издаје одговарајуће јавне исправе, те води евиденције о њима.

Специјалистичка обука је облик стручног усавршавања којим полицијски службеник усваја знања и стиче вјештине неопходне за обављање послова и задатака у одређеној области рада. Ово подразумева да се ради о стицању нових знања и вјештина које су неопходне за обављање послова и задатака веће сложености. Ова врста обуке захтијева обучене инструкторе и оспособљење наставнике као и посебне услове и методе рада које се користе у обуци (Шикамн: 32). Специјалистичке обуке реализују се путем Одјељења за специјалистичку обуку. Тако, Одјељење за специјалистичку обуку⁷ планира, организује и спроводи процес стицања знања и вјештина путем специјалистичких обука које подразумевају оспособљавање полицијских службеника и других запослених за успјешно обављање постојећих послова, одговорних и сложенијих задатака постојећег посла, послова вишег нивоа, као и будућих послова и задатака. Путем ове организационе јединице утврђују се нивои образовних потреба полицијских службеника, које карактеришу одређени програми и методи образовања запослених, укључујући основна знања и вјештине, стручне вјештине, интерперсоналне вјештине и стратегијске вјештине. Такође, ово Одјељење врши анализу организације, посла и запослених, поставља циљеве специјалистичких обука, утврђује врсте обука, врши избор метода обука запослених, надзире реализацију специјалистичких обука, те се стара о развоју запослених које карактерише стицање нових знања, способности и вјештина неопходних за предузимање нових, одговорнијих и сложенијих послова и позиција.

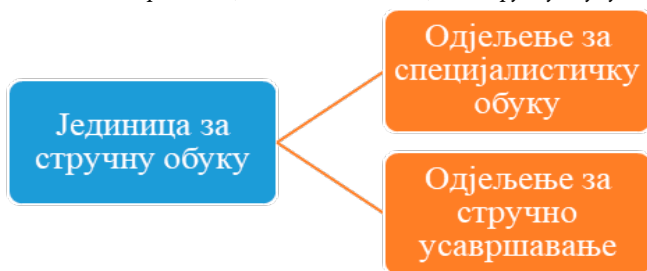
Стручно усавршавање запослених у Министарству јесте стицање знања и вјештина за квалитетније обављање послова истог нивоа сложености, а укључује и упућивање полицијских службеника и других запослених на обуке, курсеве, семинаре, стручна савјетовања, студијске посјете, научно-стручне скупове на територији Републике Српске, Босне и Херцеговине, као и у иностранству (Шикман: 32). За стручно усавршавање у Министарству задужено је Одјељење за стручно усавршавање. Одјељење за стручно усавршавање⁸ организује, спроводи и координира са осталим учесницима обуке све видове стручног усавршавања, спроводи и координира обуке које се реализују за потребе других републичких органа, правних и физичких лица, предлаже мјере за унапређење стручног усавршавања,

⁷ Исто.

⁸ Исто.

даје иницијативе и приједлоге за израду наставних планова и програма стручног усавршавања, пружа стручну помоћ у споровођењу обука на терену, врши провјеру и оцјењивање стручне оспособљености полицијских службеника у складу са годишњим планом провјере, те врши провјере стручне оспособљености припадника приватног сектора безбједности. Једна од значајнијих активности ове организационе Јединице јесте и спровођење и координирање практичне наставе и стручне праксе кадета основне полицијске обуке – Полицијске академије.

Слика 1. Организациона шема Јединице за стручну обуку

Јединица за стручну обуку има једног начелника Јединице, два начелника одјељења, вишег стручног сарадника за планирање и аналитичке послове и вишег стручног сарадника за евиденције из стручне обуке. У Одјељењу за специјалистичку обуку запослено је осам инспектора за специјалистичку обуку, док је у Одјељењу за стручно усавршавање запослен један главни инспектор, шест инспектора за стручно усавршавање, виши стручни сарадник полицијске психологије, виши стручни сарадник за стручно усавршавање и виши стручни сарадник за обраду података и евалуацију обуке.

Табела 5. Укупан број курсева и обучених полазника у Управи за полицијску обуку (1992–2022)

Курсеви (1992-2022)	Број курсева	Број обучених полазника
Потребе Министарства унутрашњих послова републике Српске	501	20.652
Потребе других институција	15	372

Полазећи од начела да је стручно усавршавање основно право и дужност свих запослених у Министарству, а вођени амбицијом да обуке учини садржајно актуелнијим и методолошки атрактивним, Јединица за стручну обуку настоји кроз свој рад да осигура да сваки полицијски службеник развије своје потенцијале, усавршава знања и вјештине, чиме сви

заједно доприносе развоју професионалне, стручне и модерне службе унутрашњих послова (Лазић, Вујић, Ђурановић: 70).

У складу са претходно наведеним, Јединица за стручну обуку крајем сваке године, у сарадњи са свим другим организационим јединицама Министарства и њиховим исказаним потребама, утврђује план реализације специјалистичких обука и стручног усавршавања. Сви облици стручне обуке реализују се у према важећим наставним плановима и програмима и прописаној процедури, а након завршетка обуке полазници стичу одговарајућа увјерења о завршеној обуци (Шикман: 32). Сви наставни планови и програми семинара, курсева и других облика стручног усавршавања систематизовани су у Каталогу наставних планова и програма. У тренутном Каталогу наставних планова и програма актуелно је 112 наставних планова и програма из различитих области. Сви наставни планови и програми доносе се у складу са најсавременијим стандардима њихове израде. Тако сви наставни планови и програми обавезно садрже сљедеће елементе: циљ стручне обуке, задатке стручне обуке, циљну групу полазника, вријеме и мјесто одржавања, наставне методе и наставна средства, обавезе полазника, начине провјере стечених знања и вјештина полазника обуке, начин вредновања стручне обуке и носиоце активности у реализацији стручне обуке. Најзначајнији дио сваког наставног плана и програма јесу теме и наставне јединице. Код доношења наставних планова и програма увијек се нарочито пажња поклања формирању мјешовитих радних група у чијем раду поред запослених из Јединице за стручну обуку и Одјељења на израду наставних планова и програма са Полицијске академије учествују и запослени из других организационих јединица Министарства који директно обављају послове и задатке за које се организује одређена обука и доноси наставни план и програм. На овај начин омогућено је посматрање и усавршавање одређене проблематике како са теоријског тако и са практичног аспекта.

Такође, кроз различите облике међународне сарадње ова организациона јединица сарађује са међународним субјектима и невладиним сектором у организацији и реализацији различитих видова стручне обуке, како за полицијске службенике, тако и у организацији мултисекторских обука у којима на заједничким обукама учествују припадници Министарства али и запослени у другим институцијама.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

У будућем периоду и даље је потребно настојати усавршавати стручно усавршавање и специјализацију полицијских службеника и других запослених у Министарству. Стручна обука би требало да има системски и континуирани карактер, са прецизно утврђеном динамиком и нивоом обучености и оспособљености (Шикман, 2017: 34). У том процесу једна од важнијих активности је анализа потребе за обуком која треба да одреди општи оквир и правце обуке (анализа организације), потребна знања, способности и вјештине (анализа посла) и која би то знање и вјештине требало да усаврши и подигне на виши ниво (анализа запослених) (Кулић, Милошевић, 2012:165).

Такође, изузетно је значајно усавршавање запослених који се примарно баве специјалистичким обукама и стручним усавршавањем у погледу нових и савремених метода учења које су засноване на савременим технологијама, попут учења на даљину и других. Израда савремених наставних планова и програма који ће пратити нове или измијењене безбједносне изазове, ризике и пријетње треба да буде одређујуће у овој области рада. Све чешће су и законске измјене којима се налажу специјализације за обављање одређених послова и задатака у одређеним областима. Све ово указује да је за обављање квалитетног полицијског посла неопходно стално стручно усавршавање. И на крају, омогућити право на напредовање у каријери и професионални развој кроз обуку и стручно усавршавање значило би стварање основних постулата каријерног напредовања у полицијској служби.

ЛИТЕРАТУРА

1. Јовичић, Д. (2017). Развој високог образовања у Министарству унутрашњих послова Републике Српске, *Безбједност, полиција, грађани*, 13(2), 9-20.
2. Кулић, Ж., Милошевић, Б. (2012). Управљање људским и материјалним ресурсима, *Криминалистичко-полицијска академија*, Београд.
3. Лазић, А., Вујић, Д., Ђурановић, Д. (2017). Приказ стручне обуке полицијских службеника у МУП-у Републике Српске, *Безбједност, полиција, грађани*, 13(2), 63-76.
4. Миладиновић, А., Миросавић, Т., Марковић, Д. (2017). Мјесто и улога средње школе унутрашњих послова Бања Лука и Полицијске академије Бања Лука у полицијском школству Републике Српске, *Безбједност, полиција, грађани*, 13(2), 39-62.
5. Никач, Ж., Симић, Б., Ђуровски, М., Павловић, Г. (2012). Упоредни приказ полицијске обуке и образовања у Републици Србији, Македонији и Републици Српској, *Безбједност, полиција, грађани*, 12(3-4), 37-57

Грбић Павловић Н. (2022). Специјалистичке обуке и стручно усавршавање припадника министарства унутрашњих послова 1992-2022, *Безбједност, полиција, грађани*, 18(1), 45-56.

6. Шикман, М. (2017). Изазови полицијске обуке и стручног усавршавања – 25 година искуства, *Безбједност, полиција, грађани*, 13(2), 21-38.
7. Закон о полицији и унутрашњим пословима („Службени гласник РС“, број 57/16).
8. Правилник о садржају и начину вршења стручне обуке („Службени гласник РС“, број 21/17).
9. Правилник о стручном усавршавању полицијских службеника („Службени гласник РС“, број 61/14 и 40/15)
10. Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у МУП РС број С/М-020-73/17 од 13.3.2017. године

SPECIALIST TRAININGS AND PROFESSIONAL TRAINING OF MEMBERS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS 1992-2022

Nikolina Grbic Pavlovic PhD⁹

Abstract: Educated and trained police officers have been a commitment of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska since its inception. Thus, by the Decision of the Government of the Republic of Srpska in 1992, the High School of Internal Affairs was established. The main activity of this basic organizational unit of the then Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska was education and professional training of personnel for performing police work and tasks. During the 30 years of its existence, the organizational unit that dealt with education, training, professional development and specializations in certain areas has changed its names and organizational structure. However, the mission of this organizational unit has always been the same - to have educated and trained staff to perform all police work and tasks. In this paper, the author will present the development of specialist and professional training of members of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska through 30 years of existence of this important activity.

Key words: specialist training, professional development.

⁹ Ministry of internal Affairs of the Republic of Srpska, nikolina.grbic-pavlovic@education.muprs.org